

כחולין הוא ומותר לזרים, ואינו יכול לקדש צו אלא הלוי דוקא, א"כ הה"ד והוא הטעם למעשר עני, אע"פ שהוא ממון הדיוט ומותר לזרים, אע"פ דיש לחלק דשאני מ"ע אי צעי מפקר לנכסי והוי עני וחזי לי, כדאמרינן הך טעמא צעלמא (צרכות מ"ז ע"א), מכל מקום כל כמה דלא מפקיר לאו עני הוא, ולא דיליה הוא ואינו יכול לקדש צו, לפיכך נראה כמו שכתבתי, עכ"ל. ויש להביא ראיה לזה ממה שפי' הרע"צ על

המתני' (קידושין פ"ג משנה ז') [פ"צ מ"י] שפי' הא דאמרו המקדש צמעשרות היינו מעשר ראשון ומעשר עני, משמע דגם צמעשר עני (אינה) מקודשת, ולדברי הלח"מ א"ש*, וממילא לפי"ז אינו דומה מעשר עני לשביעית וא"ש.

והנני צוה דו"ש וחותם בכל חותמי הצרכות,

יצחק יעקב ווייס

סימן נח

בענין פורים קטן בי"ד ומ"ו אדר ראשון

דרוש שדרשתי ברבים בס"ש פרשת תצוה - י"ג אדר א' תשמ"ו, ונרשם ע"י בן ביתי ותלמידי מוה"ר ישראל חיים דאוידאוויטש שליט"א

אוצר החכמה

שמחה ומשחה, וטעמא משום דאמר תלמודא (מגילה ו' ע"ג) אין צין י"ד שצאדר הראשון וכו' ולא הזכיר ט"ו, ושמה נקט אותו שהיא עיקר, ע"כ לשון הצ"י.

ולפי"ז יש סברה לומר דמש"כ רמ"א אצל לא צט"ו כוונתו על צני עיירות הקורין צי"ד ואע"פ שצאדר שני עושין משחה ושמה גם צט"ו, מ"מ צאדר ראשון לא נהגו רק צי"ד, אצל זה פשוט שלצני הכרכין הקורין צט"ו להם ודאי הוי יו"ט צט"ו שצאדר הראשון, וכן משמע ריהטא דלישנא של הג"מ

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקודש לזכרון לפני ד' תמיד. — הנה נודע דהקריאה יש לו שייכות עם הזמן, ואנו עומדים היום יום לפני פורים קטן, חשבתי לדבר קצת מענינא דיומא הדין, ומינה מה שיש לפרש בזה בהפסוק שלפנינו.

ז"ל המחבר: (או"ח תרל"ז סעי' א) יום י"ד וט"ו שצאדר ראשון אין נופלים על פניהם ואין אומרים מזמור יענך ד' ציוס נרה ואקורים צהספד וצתענית אצל שאר דצרים אין נוהגים צהם, וי"א דאף צהספד ותענית מותרים, הגה, והמנהג כצברא ראשונה, י"א שחייב להצבות צמשחה ושמה צי"ד שצאדר ראשון (טור צסם הרי"ף) ואין נוהגין כן, מ"מ ירצה קצת צקעודה כדי לצאת ידי המחמירים (הג"מ צסם סמ"ק) וטוב לצ משחה תמיד עכ"ל.

(* במתני' קידושין פ"ב מ"י איתא: המקדש בתרומות [תרומה גדולה ותרומות מעשר, פיהמ"ש להרמב"ם והרע"ב] ובמעשרות [מעשר ראשון ומעשר עני] וכו' הרי זו מקודשת ואפי' ישראל [ה"ק ואפי' ישראל שנפלו לו תרומות ומתנות מבית אבי אמו כהן, שזכה בהם ויכול למכרם לכהנים, אם קידש בהם את האשה מקודשת, ואפי' לא נפלו לו תרומות אלא טבלים שעדיין לא הורמו הואיל ומורישו כהן הי' עומד להרימם והתרומות שלו, וזה הישראל שירש אותם נמי יפריש מהם התרומה והיא שלו, ויכול למכרה לכהנים, דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמו, עכ"ל]. הרי דדוקא כשנפלו לו מבית אבי אמו הוא דיכול לקדש בהם את האשה, אבל לא ממעשר ותרומה שמפריש משלו.

והנה ממש"כ רמ"א צי"ד שצאדר ראשון, משמע כוונתו לאפוקי ט"ו שצאדר ראשון, וכ"כ הצאר היטב (סק"צ) לדקדק מהרמ"א אצל לא צט"ו, ומקורו מהצ"י שכ' צסם הגהות מיימוניות צסם סמ"ק שהעולם לא נהגו לעשות משחה ושמה כי אם צי"ד שצאדר ראשון אע"פ שצאדר שני נהגו גם צט"ו

צריח לן אס כוונת הלבוש דוקא לצני הכרכים הקורין
צט"ו או אפילו לצני עיירות הקורין צי"ד.

וראיתי צס' צירור הלכה (או"ח ח"ג) שהוכיח
צדצרי הגה"מ צסס הגהות ר"פ על

הסמ"ק המוצא צצ"י הנ"ל, דכוונתו כמו שכתבנו דבא
לאפוקי על צני עיירות שאין להם יו"ט צט"ו שבאדר
ראשון וזה ג"כ מכח מנהג העולם, וכמו שכתבנו לעיל
דמהגמ' אין ראיה כ"כ, והסמ"ק (אשר ע"ז סוצצ
הגהות הר"פ) ר"ל שחייבים צמשתה ושמחה צין צי"ד
וצין צט"ו שבאדר הראשון אפילו לצני עיירות שבחו"ל
וכמו באדר שני, ועיי"ש שהוכיח זה מלשון הסמ"ק,
וע"ז כ' ר"פ שאין מנהג העולם כן אלא לצני עיירות
אין יו"ט רק צי"ד ולא צט"ו, (אבל פשוט דלצני
הכרכין המוקפין חומה ודאי שיש להם יו"ט צט"ו
כמו באדר שני), והאריך שס להוכיח שזהו עיקר
הפולוגתא על צני העיירות אס יש להם ג"כ שמחה
צט"ו שבאדר הראשון כמו באדר שני, וע"ז התכוון
הרמ"א אבל לא צט"ו היינו לצני עיירות אין שמחה
רק צי"ד אבל לא צט"ו, ולפי"ז הלבוש שנטה מדעת
רמ"א וס"ל דיש שמחה צט"ו מיירי אפילו לצני
עיירות, והוסיף לבאר שס להצדיק האחרונים שסתמו
כדעת הרמ"א דאין שמחה רק צי"ד שבאדר ראשון
ולא הזכירו דעת הלבוש (והיינו לצני עיירות שבחו"ל)
הוא משום דעיקר החיוב של משתה ושמחה באדר א'
אינו צרור כ"כ והרצה פוסקים לא הזכירו זה כלל,
ועפי"ז מסיק דעיקר חידושו של הרמ"א לנהוג פורים
באדר א' הוא חידוש גדול, ועיקרו אינו אלא ע"פ מה
שסיים וטוב לב משתה תמיד, וע"כ אס צאנו למשתה
יותר מתמיד אין לנו אלא צי"ד שהזכיר הרמ"א ולא
צט"ו, (והיינו לצני העיירות וכנ"ל), אבל צני ירושלים
המוקפת חומה מימות יהושע צן צן, אין להם צזה
הוראת הרמ"א להרצות קצת צי"ד ולא צט"ו,
שהרמ"א מיירי דוקא לצני עיירות צחו"ל כן נלענ"ד
עיקר לדינא עכת"ד.

ואיד שלא יהיה מכל הנ"ל יש חידוש הנוגע לנו צני
המוקפים צענין פורים קטן, דהרי צכל שנה
פורים עלמנו צן כרך מוקף חומה הקורא צט"ו אין לו
שום יו"ט צי"ד, (משא"כ צני העיירות יש להם חיוב
להרצות קצת צמשתה ושמחה גס צט"ו שושן פורים),
וצפורים קטן שבאדר הראשון צשנה מעוצרת לכו"ע

צסס סמ"ק הנ"ל שכ' "אע"פ שבאדר שני נהגו גס
צט"ו משתה ושמחה וכו'" מוכח דקאי על צני עיירות,
אבל צני הכרכין הקורין תמיד צט"ו להם ודאי הו'
יו"ט צט"ו שבאדר הראשון וכנ"ל.

אלא שהפרמ"ג [א"א סק"א] הוכיח מלשון הג"מ
שהוצא צצ"י הנ"ל דאף לצני הכרכים העושים
פורים צט"ו שבאדר שני מ"מ אין להם שום יו"ט
צט"ו שבאדר הראשון רק צי"ד, דממש"כ הצ"י:
מדאמר תלמודא (פ"ק שס) עלה דמתני' אין צין אדר
א' וכו' (דצמתני' תני סתם אין צין אדר הראשון לאדר
השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאציונים ולא תני
איזה יום באדר כוונתם) ועלה קאמר צגמ' אין צין
ארבעה עשר שבאדר הראשון לי"ד שבאדר השני וכו',
כיון דתלמודא כשבא לבאר סתם מתני' אדר ראשון
ואדר שני נקטו צפירוש י"ד שמע מינה צכוונת הגמ'
דלענין פורים קטן צט"ו שבאדר הראשון אין מנזה
אף לכרכין, וכלשון הפרמ"ג "צט"ו לא מוכח",
והפרמ"ג ציין לדצרי העטרת וקנים, דצט"ו משמע
שהצין צכוונת הצ"י דזהו דוקא לצני העיירות שקורין
צי"ד אין להם שמחה צט"ו שבאדר ראשון, אבל לא
איירי לצני הכרכין אס יש להם שמחה צט"ו שבאדר
הראשון ע"כ.

וא"כ הרי לן דעת הפרמ"ג שאין שום ענין של
משתה ושמחה צט"ו שבאדר הראשון אף לצני
הכרכין וכמבואר, וכן פסק המשנה צרורה (שס ס"ק
ד') על מש"כ רמ"א צי"ד, אבל לא צט"ו אף לכרכין
המוקפין חומה עכ"ל.

ולבאורה יש לתמוה על הוכחת הפרמ"ג מדצרי
הגהות סמ"ק המוצא צצ"י הנ"ל, חוץ
ממה שמוכח צפשטות צדצרי דקאי על צני עיירות
וכמו שדקדקנו מלשונו לעיל, הרי אפי' צזה לא הכריע
מכת ראיתו מדצרי הגמ' דנקט רק ארבעה עשר
שבאדר הראשון, שהרי כתב על זה דמהגמ' אין רא'
כ"כ דשמא נקט אותו שהוא עיקר וכנ"ל, ועכ"פ הא
ודאי שלא יהיה הוכחה מדצרי דאף צני הכרכים
המוקפים חומה אין להם יו"ט צט"ו שבאדר ראשון,
ו"ע.

אמנם צלבוש (הוצא צא"ר ושאר פוסקים) ס"ל דאף
צט"ו יש להרצות צמשתה ושמחה, ועדיין לא

צ"ד יש שמחה ויו"ט ואז היא עיקר פורים קטן (לדעת הפרמ"ג והמשנ"ג) חפי' לבני הכרכין הנ"ל, ואם כן ישנה ההזדמנות לעשות משתה ושמחה גם ציום י"ד, וזה פשוט.

ועי' בתשו' חתם סופר (חאו"ח סי' ר"ח ד"ה ומ"ש דפורים וכו') דחפי' חנוכה ופורים שהוא מדרבנן היינו איכות וכמות הזכרון ההוא כגון קריאת המגילה ומשלוח מנות והדלקת נרות בחנוכה הכל מדרבנן ולכה"פ לאסרו בהספד ותענית אבל לעשות שום זכר לנס הוא מדאורייתא, עיי"ש שנלמד זה מהגמ' (מגילה י"ד ע"א) וליין לרמב"ן בספר המלוות סוף שרש"ג, וכו' החת"ס וז"ל: וזוה נתיישב לי מ"ט וסבא לאסור בהספד ותענית צ"ד וט"ו שבאדר הראשון, ממ"נ אם אין עושין אותו פורים ממש מה ענין לאסרו בהספד ותענית, והנה בלחה"נ נריך עיון מה ראו באמת לקצוע פורים בשני משום מסמך גאולה לגאולה עדיף, הלא זריזין מקדימין למנות ואין מעצירין על המנות עדיף מעשות מנוה מן המוצח כמבואר בתשו' רדב"ז [ח"ד סי' י"ג] ותשו' ח"ג (סי' ק"ו) ומ"ל (הל' מגילה פ"א הל' י"א), ומיהו לזה י"ל דוקא במנוה שכבר מוטל עליו יש לו לזרו ולהקדים ולא להמתין, אבל מנוה שאנו מקבלים עלינו תחילה ועדיין לא נתחייבנו בה לא שייך כ"כ זריזין וטוב לקצוע ציום המוצח והיינו מסמך גאולה לגאולה, ואך לפי הנחה שהנחנו שעכ"פ מדאורייתא מחויבים לעשות שום זכר עכ"פ לאסרו בהספד ותענית, א"כ מחויבים לעשות מיד באדר ראשון משום אין מעצירין על המנות וכו', אך מה שהוספנו אנחנו מגילה ושמחה ומשלוח מנות אנחנו קובעים ציום המוצח בשני למיסמך גאולה לגאולה עכ"ל. ועי' מה שהשיג על דברי החת"ס הנ"ל בתשו' ערוגת הבושם (חאו"ח סי' קפ"א) עיי"ש היטב.

והנה אף דהחת"ס מיירי רק לענין איסור הספד ותענית באדר ראשון, מ"מ נוכל ללמוד מזה להבין ג"כ דעת הפוסקים שיש ג"כ ענין של חיוב משתה ושמחה עכ"פ במקלת כדעת הרמ"א, דכיון דזכר לנס שהוא מדאורייתא אנו עושים באדר ראשון א"כ עושים גם קלת משתה ושמחה לזכר הנס, ומיושב נמי זוה מה שהשיגו הפוסקים על הרמ"א שכ' לעשות משתה ושמחה דאין פורים לחלאין משתה ושמחה בלא

מקרא מגילה ומתנות לאציונים, ולהמבואר מהחת"ס ניחא דאף דאין קורין המגילה ומתנות לאציונים משום מיסמך גאולה לגאולה, מ"מ מה דאפשר להוסיף על מה שאנו עושין זכר לנס מדאורייתא באדר הראשון להרבות קלת במשתה ושמחה עושין.

ובנוגע למשלוח מנות הביא הב"י בשם הר"ן [מגילה ג' ע"ג לדפי הרי"ף, ד"ה אלא] אחרי שכתב שקרוי הדבר להרבות בסעודה צ"ד שבאדר ראשון כתב: אבל לענין משלוח מנות כיון דדמו למתנות לאציונים דליתנהו אלא בשני, משמע נמי דמשלוח מנות אינו אלא בשני, ע"כ דברי הב"י, וע"ז חידש הכתב סופר (כת"ס עה"ת [סוף] פר' זו ד"ה הרמ"א) שכתב: לולי דברי הר"ן היה נראה לי לומר ע"פ שמסבירים דמשלוח מנות שייך לסעודה כריעים האהובים צעת שמחתם יושבים ואוכלים משלחים זה לזה מתוך הסעודה כן הדבר הזה, ובאמת מבואר בשו"ע דמי שאינו סועד לעצמו אינו מחויב לשלוח מנות, היינו טעמא כי העיקר ניתקן ע"פ הטעמים הנ"ל ושייך למשתה ושמחה, ומעתה א"ש דתוס' [מגילה ו' ע"ג ד"ה ורבי] (שלא דיברו כלום ממשלוח מנות) לא חקר רק על משתה ושמחה וממילא הא דשלוח מנות בזה תלוי חייב במשתה חייב במשלוח מנות כנ"ל, ולפי"ז מי שמחמיר להרבות בשמחה יתנהג ג"כ לשלוח מנות, ולא יאחו החבל בשני ראשין להתענג נפשו ולא יתנהג אחרים, ומי שלבו רע להנות אחרים לא ירצה במשתה ושמחה לעצמו ג"כ, והיינו דמסיים וטוב לב שאין לבו רעה להנות אחרים משתה תמיד מקבל עליו חומרת הפוסקים וק"ל. עכד"ק של הכת"ס ושפ"י.

עב"פ הא ודאי דסעודת מנוה היא אם אומרים שירות ותשבחות וד"ת בסעודה, אז שפיר יש לה דין סעודת מנוה, ומ"מ פשוט הוא, דאף בסעודת הרשות וק"ו בסעודת מנוה, תנאי ראשון הוא שהסעודה לצד מכשרות המאכלים, יהיה ממון כשר, שהממון של צעה"צ צא לידו באמונה, ולא ח"ו בגזל ואונאה, ואם הממון כשרה הסעודה ג"כ כשרה, שלא יהיה ח"ו מנוה הצאה בעצירה, (כגמ' ר"פ לולב הגזול), ואם שלש אלה יעשה (ממון כשר, שירות ותשבחות, ודברי תורה), ע"ז אמר הרמ"א וטוב "לצ" משתה תמיד, שיהיה בגדר שויתי ד' לנגדי תמיד, לכן שמח "לצ"י, ופשוט הוא.

ולעניינינו אפשר לומר, דע"י דין אדק אפשר להגיע
 לבחי' של טוב "לצ", המוצא ברמ"א,
 וכמו שהאריך שם בדבריו הנעימים בשערי תשובה שם,
 עוין שם ותמצא נחת, וע"י בעל הטורים ברמזותיו
 כאן [פסוק ל'] רמו חשן המשפט גימ' מכפר (על)
 הרהור הלצ, ומעתה לפי"ז א"ש התכת הכתוב ונשא
 אהרן וגו' בחשן המשפט (גימ' מכפר הרהור הלצ
 כנ"ל) להורות שיהיה הכל עפ"י דין תורה ואז יהיה
 שולחנו טהור לפני ד', "על לצו" לפני ד' תמיד,
 שעי"ז יזכה להכלל במדרגת "וטוב לצ משתה תמיד",
 והבן.

והקב"ה יהא בעזרינו, שנוכל לעשות כל מעשינו
 לעשות רצונו כרצונו ית', וכדימים ההם
 בזמן הזה, יעשה לנו הקב"ה נסים ונפלאות, ונאמר
 לפניו שיר חדש על גאולתינו ופדות נפשינו השתא
 הכא במהרה דידן אמן.

והשתא בהקדמות שהקדמנו צא נצוא לרמו כל זה
 בהכתוב שלפנינו, דהנה החשן מכפר על
 דינים [זכאים פ"ח ע"ז], וכדברי הכלי יקר עה"פ
 ועשית חשן משפט מעשה חשב, שדקדק ע"מ שלא
 הזכיר בכל הבגדים מעשה חשב כי אם באפוד וחשן,
 לפי שזה מורה שכפרה זו היא על אחיז עון פרטי
 שמחשבה זו כמעשה דמי, וזה אינו מלוי כ"א בע"ז
 [קידושין מ' ע"א] וכו', וחשן הצא לכפר על קלקול
 הדיין, כי הדיין הם דברים המסורים אל לב הדיין,
 כי אין לדיין אלא מה שעיניו רואות [ב"ב קל"א ע"א],
 וצידו לומר על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא
 שמאל, כפי הענין וכפי האיש כפי הזמן וכפי המקום,
 ואם אמר יאמר הדיין כך הוא נראה בעיני, מי יוכל
 להכחישו, בלתי ד' לצדו הבוחן לצות בני אדם, וע"כ
 ה"י החשן נתון על לב אהרן, כי הדיין מסורין אל
 הלצ, ועל כן הוה מעשה חשב לכפר על מחשבת הדיין
 עכ"ד הכל"י.

18/08/2018